

VAN DE REDACTIE

Steeds meer stamboomonderzoekers publiceren hun gegevens op internet. De website Genealogie Online bereikte de duizelingwekkende hoeveelheid van 20.000.000 gepubliceerde voorouders en andere personen. Aan de andere kant zijn drie genealogische tijdschriften in Noord-Brabant de afgelopen jaren opgehouden te bestaan. De stamboom op internet bevat vaak alleen kale persoonsgegevens, terwijl het zoveel interessanter is het hele verhaal van je familie te vertellen.

Als u uw onderzoek zo ver klaar hebt dat de resultaten tot een leesbaar verhaal zijn te verwerken zijn er meerdere redenen waarom u een publicatie zou moeten overwegen. Op de eerste plaats is het zonde dat u al uw gegevens wegstopt in een aantal ordners, of in de computer, en er alleen zelf van geniet. Uw stamboom is ook de stamboom van uw familieleden, en (ofschoon dat niet voor iedereen geldt) zijn de meeste mensen toch wel geïnteresseerd in hun eigen afstamming. Door een publicatie worden uw stamboomgegevens min of meer openbaar. Andere onderzoekers kunnen er hun eigen gegevens mee aanvullen of, nog beter voor u, uit hun eigen gegevens uw onderzoeksgegevens aanvullen of verbeteren. Bovendien maakt uw stamboom onderdeel uit van een stukje geschiedenis van de plaats of streek waar uw voorouders hebben gewoond. Dat is ook interessant voor regionale historici of heemkundigen. En ten slotte: met een publicatie 'claimt' u het *copyright* van uw eigen stamboom. De gegevens die u hebt gevonden zijn openbaar en door iedereen op te zoeken, zodat als u ze zelf niet publiceert de kans bestaat dat iemand anders je voor is. Niet alleen "complete" stambomen zijn interessant voor publicatie: ook bijzondere gebeurtenissen, anekdotes, of opvallende vondsten kunnen tot interessante artikeltjes leiden. De redactie is graag bereid u te adviseren, of eventueel zelfs te helpen bij het schrijven.

GEPLANDE BIJeenKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ Eindhoven

Begin van de voordrachten 20.00 uur,

Op elke bijeenkomst de stands: GensDataPro, Bibliotheek en Nieuwe Leden.

Dinsdag 10 september	Lezing: programma nog niet bekend
Medio oktober	Excursie naar het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) te 's Hertogenbosch datum, nog niet bekend
Dinsdag 8 oktober	Hand-, huis – en andere merken; logo's uit een ver verleden door: Dick van Maren
Dinsdag 15 november	Korte ledenafdelingsvergadering 19.30 uur lezing: 20.00 -22.00 uur programma nog niet bekend
Zaterdag 14 december	inloopmiddag

KORTE INHOUD VAN DE BIJeenKOMSTEN

Dinsdag 10 september

Lezing: programma nog niet bekend. Meer informatie in het septembernr. en op de site.

Medio oktober

Excursie naar het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) te 's Hertogenbosch.

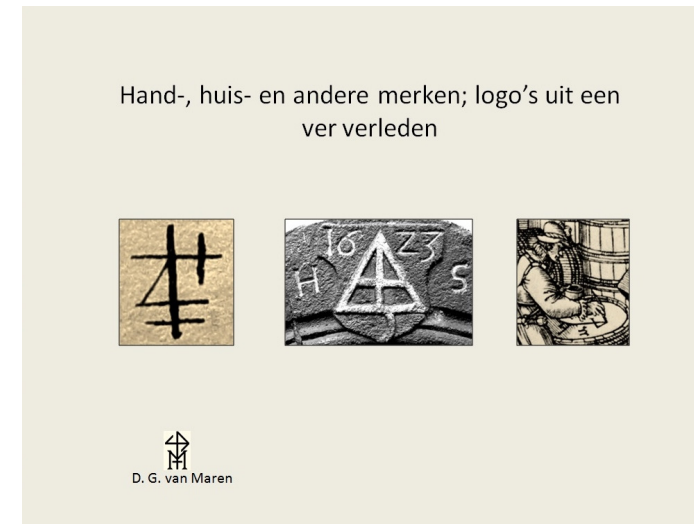
De datum is nog niet bekend. Meer informatie in het septembernummer en op de site.

Dinsdag 8 oktober

Hand-, huis – en andere merken; logo's uit een ver verleden

door: Dick van Maren

Al in een ver verleden ontstond de behoefte om eigendommen te voorzien van een persoonlijk teken. Tijdens de lezing ga ik onder andere in op de geschiedenis en de ontwikkeling van merktekens, zoals hand- en huismerken en ander soorten merken. In tegenstelling tot vandaag was in het (verre) verleden niet iedereen in staat om te lezen en/of te schrijven. Handmerken kunnen we onder andere aantreffen onder akten en

dergelijke archiefstukken en hadden dezelfde rechtskracht als een handtekening of een zegel.

Bij genealogisch onderzoek kunnen handmerken een aanwijzing geven naar familieverbanden.

Het gebruik van merken kende veel toepassingen. Onder andere in oude kerken zijn merken aan te treffen op graftegels en zerken, maar ook steenhouders lieten hun

merktekens na. Op andere oude gebouwen zijn soms op de gevel ook merken aan te treffen. Ook konden kooplieden een merkteken als bedrijfslogo gebruiken, soms ook naast hun familiewapen. Tijdens de lezing wordt aan de hand van afbeeldingen een scala van merktekens behandeld en wordt de overeenkomst geschetst tussen de oude merken en sommige moderne logo's.

Dinsdag 15 november

Korte ledenafdelingsvergadering aanvang 19.30 uur

Lezing: 20.00-22.00 uur programma spreker nog niet bekend

Wie durft onderstaande uitdaging aan?

U wordt opgeroepen om op een nader te bepalen datum tijdens een ledenbijeenkomst najaar 2013 of voorjaar 2014 een korte voordracht van ongeveer 30 minuten te houden over uw genealogische vondsten.

Verdere informatie bij de secretaris Marie-Louise van Wijk-van Duurling.

MUTATIES LEDENLIJST

**Per 01-05-2013, landelijk totaal 8716 leden,
waarvan voor Kempen- en Peelland 309 en 25 bijkomende leden**

Nieuw lid

Dhr Th.L.J.B. Beelen	Eindhoven
Dhr J.C.M. van Berkel	Veldhoven
Dhr J.C.P. van Hassel	Veldhoven
Dhr A.P.A.W. van Hoof	Grubbenvorst
Dhr E. Kammer	Waalre
Dhr J.H.M. Putmans	Oirschot
Dhr M.W.J. van Spreeuwel	Eindhoven
Mw A. van Straalen	Best

Nieuw bijkomend lid

Dhr F.W.J.M. van Gestel	Oisterwijk
-------------------------	------------

Overleden

Dhr J.G.T. Paling	Eindhoven
Dhr K. van der Tak	Eindhoven

Einde lidmaatschap

Dhr ir T.J. Stahlie	Leersum
Mw A. Steuten-Jonkers	Nederweert

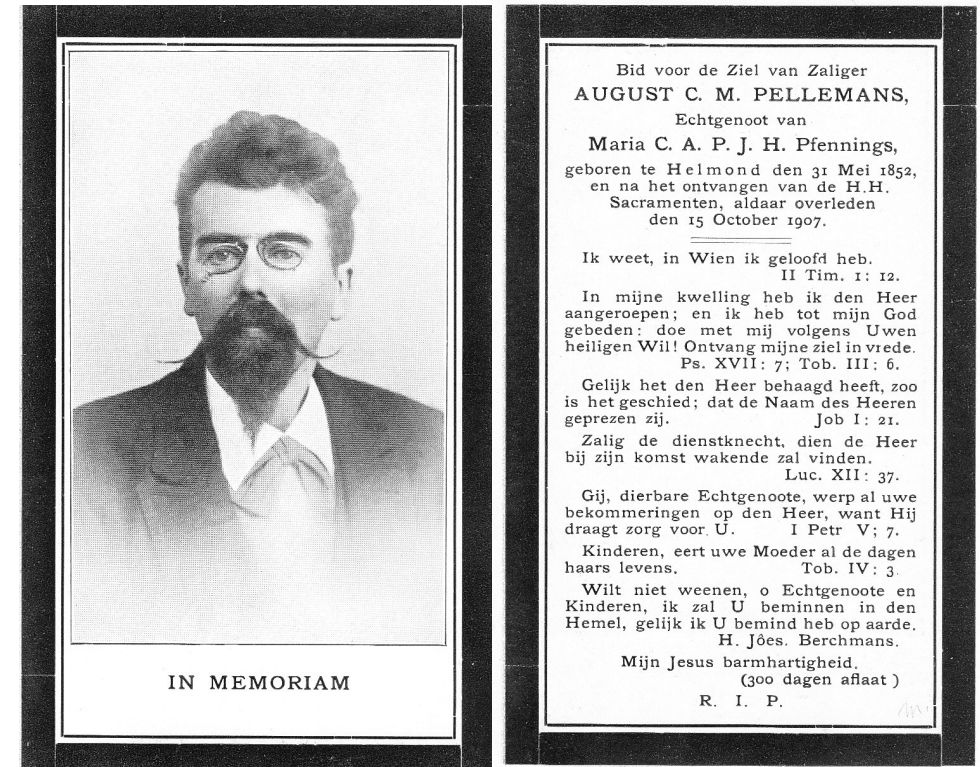
Alle correspondentie te richten aan het landelijk secretariaat:

NGV, Postbus 26, 1380 AA Weesp

Gebruik bij correspondentie ALTIJD uw lidmaatschapsnummer!

Co van het Groenewoud

HET FOTOBIDPRENTJE VAN.... August C.M. Pellemans (1852-1907)

Cornelis Augustinus Maria Pellemans (roepnaam: August, wat verklaart waarom zijn voorletters op het bidprentjes anders zijn) wordt geboren als zoon van de huisschilder Johannes Cornelis Pellemans en Maria Elisabeth Helsen. Op vijftienjarige leeftijd woont hij met zijn broer Jan een jaar in Brussel.

Hij trouwt op 22 januari 1878 met de zeven jaar oudere Maria Pfenning's. Tot dan is hij huisschilder, maar zijn vrouw is de weduwe van de boekhandelaar Nicolaas Hendrikus van de Boom, en samen met haar nieuwe man zet ze het bedrijf, de grootste van de stad, voort. De zaken gaan goed, en in 1882 gaat August met zijn broer Joseph een vennootschap aan, waarin behalve de wijnhandel van Joseph (Pellemans frères) ook de boekhandel, inmiddels uitgebreid met een drukkerij, wordt ondergebracht. In 1882 is Pellemans de eerste die voor de drukkerij van mechanische beweegkracht (een gasmotor van 1 PK) gebruik maakt. In 1885 wordt de naam van de firma N.H. van de Boom veranderd in Aug. Pellemans. Het is de grootste drukkerij van Helmond, met tevens een boekbinderij, boek- en papierhandel.

August woont in een herenhuis dat hij voor f 300 per jaar huurt van de firma Prinzen en van Glabbeek. Met zijn vrouw krijgt hij vijf kinderen.

In 1882 verkoopt August zijn zaak voor f 16.000 aan P. de Louw. Hij begint in de

Veestraat een nieuwe drukkerij, maar die brandt op 22 januari 1901 geheel af. August Pellemans overlijdt op vijfenvijftig jarige leeftijd onverwacht. Hij woont dan op de Heuvel. Zoon Jules neemt de zaak over. In 1914 werkt Antoon Coolen enige tijd als vrijwilliger op de drukkerij Aug. Pellemans.

UW FOTOBIDPRENTJE VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 Augustus

Voor informatie neemt u contact op met de redactie

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl
postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond

WAT IS PALEOGRAFIE? (11)

Inleiding

In dit deel van de artikelenserie over paleografie ga ik nader in op een onderwerp, dat altijd al geliefd geweest is om op te zeuren en dat al jaren achtereen: de belastingen of in oude teksten *de bede* (*bidden = verzoeken*), de algemene term voor belastingen. Belastingen kunnen worden gedefinieerd als 'prestaties in geld of goederen, welke de overheid anders dan ingevolge directe tegenprestaties volgens algemene normen van particuliere huishoudingen vordert'. Voor het uitvoeren van overheidstaken moesten van oudsher de financiële middelen worden opgebracht door de gemeenschap. Geld is nodig voor het betalen van het eigen overheidsapparaat, maar ook voor algemene voorzieningen, zoals de aanleg en onderhoud van vestingwerken, wegen en vaarten. Ook het voeren van oorlogen is traditioneel altijd door de gemeenschap bekostigd. Ten slotte, en dat is tegenwoordig niet anders, werd de gemeenschap aangeslagen voor het aflossen van de staatsschuld.

Het voordeel voor ons stamboomonderzoek is dat de overheid vanaf de late Middeleeuwen veel op nauwkeurige wijze heeft vastgelegd in archivalia: rekeningen, kohieren van aangifte, kohieren van aanslag en rekeningen om belastingverlichting. De gegevens werden goed bewaard. Logisch, omdat de overheid geld moest verkrijgen van haar ingezetenen, was het zaak dat de administratie goed klopte.

Alvorens een deel van een verpondingskohier ter transcriptie aan u voor te leggen, volgt eerst summier een korte geschiedenis tot eind 19^e eeuw over de belastingen.

Van jagers en verzamelaars tot de Romeinen

Sinds wanneer kunnen we spreken van belastingen? Dat is een niet al te gemakkelijk te beantwoorden vraag. Zodra er sprake is van een samenleving moet er ook sprake geweest zijn van een vorm van belasting. In de samenleving van jagers en verzamelaars gold al een taakverdeling. Enkele leden mochten de hele dag grotten beschilderen terwijl anderen op jacht gingen. Het beschilderen van de grotten zou goed doen aan de jacht. Dus stonden de jagers een deel van de vangst af aan de schilders. Het offeren binnen welk geloof ook kan gezien worden als een vorm van belasting. Iedereen levert wat in of draagt wat bij en dat samen moet leiden tot betere leefomstandigheden voor iedereen. In de Romeinse tijd komen belastingen duidelijker naar voren. Zo kennen we het tribuut. Dat is de prijs die een overwonnen volk moest betalen aan haar overwinnaar. Op een gegeven moment leverde het tribuut niet meer genoeg op en moest ook het eigen volk bij gaan dragen aan het onderhoud van de legers.

Van de middeleeuwen tot eind 18^e eeuw

Belasting heffen in de middeleeuwen was een zaak van de lokale besturen. De inkomens hieruit waren voor eigen besteding. En deels natuurlijk ook voor de diensten van de leenheer/landheer. Nationale belangen telden hierbij nauwelijks mee. In vreedstijd waren de behoeften van de landheer niet groot. Trok hij echter ten strijde en moest hij een leger op de been brengen, dan diende hij dat op een officiële en haast democratische wijze aan te vragen. Een vergadering van verschillende standen kwam bijeen, en deze beoordeelde de aanvraag van de landheer. Het innen van het belastinggeld gebeurde door de plaatselijke besturen. Kreeg een landheer een afwijzing op zijn aanvraag en hij had het toch nodig dan moest hij een andere manier verzinnen om aan geld te komen. Dat gebeurde dan vaak door de verkoop van rechten aan de steden. De steden werden langzamerhand onafhankelijker van en machtiger dan de landheren.

De steden kenden als eerste een fiscaliteit als echte vaste bron van inkomsten. Later gingen de plattelandsdorpen over tot inning van cijzen. De steden waren voor hun inkomsten hoofdzakelijk aangewezen op accijnzen die op eerste levensbehoeften drukten. Het gewone volk, maar vooral de boerenstand, werd overigens wel bijna altijd het zwaarst belast. In de ogen van de besturen werd dit als uiterst rechtvaardig gezien. Een zeer welkome inkomstenbron voor de steden was de bieraccijns, omdat bier in de middeleeuwen de gebruikelijke drank voor het gewone volk was. Water was een onveilige drank omdat het vaak vervuild was. Bier was veiliger omdat het bij de bereiding gekookt en gefilterd werd en ook een (laag) percentage alcohol bevatte. Vanwege het grootverbruik was het een prima product om accijns op te heffen. Op het platteland sloeg het dorpsbestuur gemeenschappelijke uitgaven om over de bevolking, waarbij gelet werd op de draagkracht van de huishoudens. Aanslagcriteria waren vaak: het aantal leden van de huishouding, het areaal aan akkerland, het aantal paarden, koeien, schapen enz.

Welke belastingen er allemaal waren in en na de Middeleeuwen valt niet gemakkelijk te beschrijven gelet op de veelheid aan heerlijkheden, gebieden onder het gezag van de

leenheer, de verschillende steden met verschillende stadsrechten. Hieronder de meest bekende belastingen:

- de tiende (tiendrecht en tiendenrecht). Deze werd al ingevoerd ten tijde van Pepijn III (714-768). Het was bedoeld als een sociale belasting, die moest dienen ter financiering van de armenzorg, het levensonderhoud van parochiepriesters en de instandhouding van kerkgebouwen. De regel was dat iedereen een tiende deel van zijn oogst zou afdragen. In latere tijden werd de tiende dikwijls verpacht (aan een zogenaamde tiendesteker). Met de tijd werd de tiende ook voldaan in klinkende munt. De tienden konden worden opgeslagen in een tiendschuur. In dorpen waar de tiende door meerdere partijen werd opgehaald, werd het inningsgebied zorgvuldig afgebakend of via een tiendebeschrijving te boek gesteld. Soms kan men nog hardstenen paaltjes, de tiendpalen, aantreffen, die destijds dienst deden als afbakening van tiendblokken of klampen. Met het in werking treden op 1 januari 1909 van de Tiendwet 1907 verviel in Nederland de tiendplichtigheid.
- de census, cijns, tijns of tins. Hieronder verstond men wat de boer verschuldigd was aan zijn grondheer, dit werd betaald in natura of later ook wel in geld.
- de regalia, de rechten van een vorst die hij kon afdragen aan zijn onderdanen. Bijvoorbeeld recht van wind, de vorst was de enige die windmolens mocht gebruiken. Zulke rechten kon hij echter wel doorverkopen aan zijn onderdanen en daar haalde hij dan ook inkomsten uit. De inkomsten hieruit zijn beter bekend als het maalgeld of wel het "gemaal" dat een accijns werd. Voor het brouwen van bier geld iets soortgelijks. En het vissen in de heer zijn wateren leverde accijns op vis op. Dan nog inde hij gelden voor de rechten van munt, waag en maat en voor het laden en lossen van goederen. Hieruit kwamen de accijnzen voort op wijn, bier, graan, zout, turf, boter, vlees, laken enz.
- tolheffing (een vorm van douanerecht) in verschillende vormen, zoals wegen-, water-, oever- en brugtol. Er zijn nog wel tolheffingen maar die zijn niet zozeer om de algemene belastingkas te spekken maar om dure projecten te financieren/ terug te verdienen.

De lokale besturen kregen dus de macht die onlosmakelijk verbonden was met het recht van belasting heffen. Geprobeerd werd om langzamerhand de gewesten samen te voegen. Dat stuitte op groot verzet van de lokale besturen. Die voelden zich net machtig en sterk geworden en wilden deze macht niet prijsgeven aan een landelijk of regionaal bestuur. Het proces van vereniging werd wel gedeeltelijk geprobeerd te bereiken door één rechtstelsel in te stellen. In 1514 liet Karel V in Holland de 'informacie' instellen. Er werden allemaal gegevens verzameld om een belastingstelsel op te zetten. De lage landen hadden een afkeer tegen gelijkschakeling en dat heeft Karel V behoorlijk gedwarsboomd. Onder Philips II werden door Alva landelijke belastingen geheven, de Tiende Penningen (niet te verwarren met de tienden). Alva wilde een stelsel invoeren dat hem onafhankelijk maakte van de lastige steden. Deze poging tot gelijkschakeling heeft de gewesten dichter bij elkaar gebracht, niet in het voordeel van Alfa. De gewesten en steden ondernamen nu zelf een poging om tot een stelsel te komen. Er werd besloten om overal dezelfde belastingen op te leggen. De inkomsten werden vooral gebruikt om een krachtig defensieapparaat op te

zetten. Hier is voor het eerst sprake van een gedwongen belasting vanuit een hoger orgaan dan de stadsbesturen. Dit stelsel heeft bestaan tot aan de Franse revolutie.

Het 19^e-eeuwse stelsel

De eerste Nederlandse grondwet van 1798 legde het Uitvoerend Bewind van de Bataafse Republiek de plicht om binnen een jaar een ontwerp voor een stelsel van belastingen te maken. Het bleek echter onmogelijk om uit het oude systeem een nieuw te maken, dat inkomsten zou genereren en toch iedereen op een goede en evenwichtige manier zou belasten. Pas in 1805 kwam Isaac Jan Alexander Gogel met een bruikbaar stelsel gekenmerkt door eenheid en vereenvoudiging. Het stelsel verdeelde de belastingdruk door slimme toepassingen, tegelijkertijd werd een aantal minder doelmatige of verouderde heffingen opgeruimd. Nieuw is wel dat er onder meer personele belasting geheven wordt op de huurwaarde van huizen en landerijen, evenals op dienstboden, meubilair, paarden, ruituigen en jachten. Accijnzen op zout, zeep, turf, gemaal, sterke dranken en geslacht vee werden niet afgeschaft. Het stelsel toont duidelijk een streven tot belastingen naar draagkracht. In 1823 werd de Stelselwet van 1821 van kracht die onder regie van mr. Jean Henri Appellius tot stand gekomen was.

Kort samengevat vindt men onderstaand een overzicht van de belastingen die door de Stelselwet geïntroduceerd zijn:

1. Directe belastingen
 - grondbelasting op gebouwen en ongebouwde eigendommen
 - personele belastingen naar de grondslagen huurwaarde, deuren en vensters, haardsteden, meubilair, dienstbode, paarden
 - patenten
2. Indirecte belastingen
 - accijnzen op zout, gemaal, geslacht vee, wijn, gedistilleerd, bier en azijn, suiker, zeep, turf en kolen
 - in-, uit- en doorvoerrechten en tonnengeld
 - overige: successie-, registratie-, zegel-, griffie- en hypotheekrechten, collectief zegelrecht
 - gouden en zilveren werken.

Er was dus een stelsel, maar zoals we hierboven zien kwam een deel van de inkomsten uit accijnzen op gemaal. Dit betekende dat brood voor een groot deel van de bevolking nauwelijks te betalen was. Toen in de jaren veertig de aardappelziekte uitbrak, moest men noodgedwongen de accijnzen op gemaal bevroren omdat anders er hongersnood zou ontstaan. In 1848 werden de accijnzen op producten afgeschaft, mogelijk gemaakt door de grondwetswijzigingen van Thorbecke. Hij was ervan overtuigd dat iedereen in de maatschappij dezelfde kansen moest hebben. Zonder accijnzen zou dat beter mogelijk moeten zijn. In de jaren die volgden tot aan 1870 verdwenen de meest belemmerende accijnzen. Maar er bleven nog accijnzen bier, wijn, azijn, gedistilleerd, suiker, rundvlees, zout en zeep bestaan.

Discussiepunt bleef in de periode 1870-1890 de vraag of het invoeren van een inkomstenbelasting wenselijk was. Pas in 1892 komt Nicolaas Gerard Pierson, minister van Financiën, met voorstellen tot belastinghervorming. Het eerste gedeelte van de voorstellen, ingediend in maart 1892, leidde binnen en buiten de Kamer tot veel gesputter. Maar de minister kon een meerderheid van de Tweede Kamer met een beroep op de billijkheid overtuigen van de noodzaak ervan en in september 1892 werd onder meer de belasting op het vermogen ingevoerd. De belasting op de inkomsten uit bedrijf en beroep, waardoor een einde zou komen aan het patentrecht, werd in oktober 1893 nog soepeler aangenomen. Daarmee werd een gesplitste inkomstenbelasting van kracht, terwijl verschillende indirecte heffingen werden verlaagd.

Transcriptie

Ter verduidelijking van de tekst, een verpondingskohier uit 1753 van de gemeente Helmond, worden een paar begrippen toegelicht. In de verpondingskohieren zijn de heffingen op onroerende goederen en zakelijke rechten (zoals het tiendrecht), maar ook die op verschillende waardepapieren (obligaties en los-en lijfrenten) vastgelegd. Verponding werd niet alleen geheven over vaste goederen die in eigendom bezeten werden. Ook gehuurde of gepachte goederen konden belast worden.

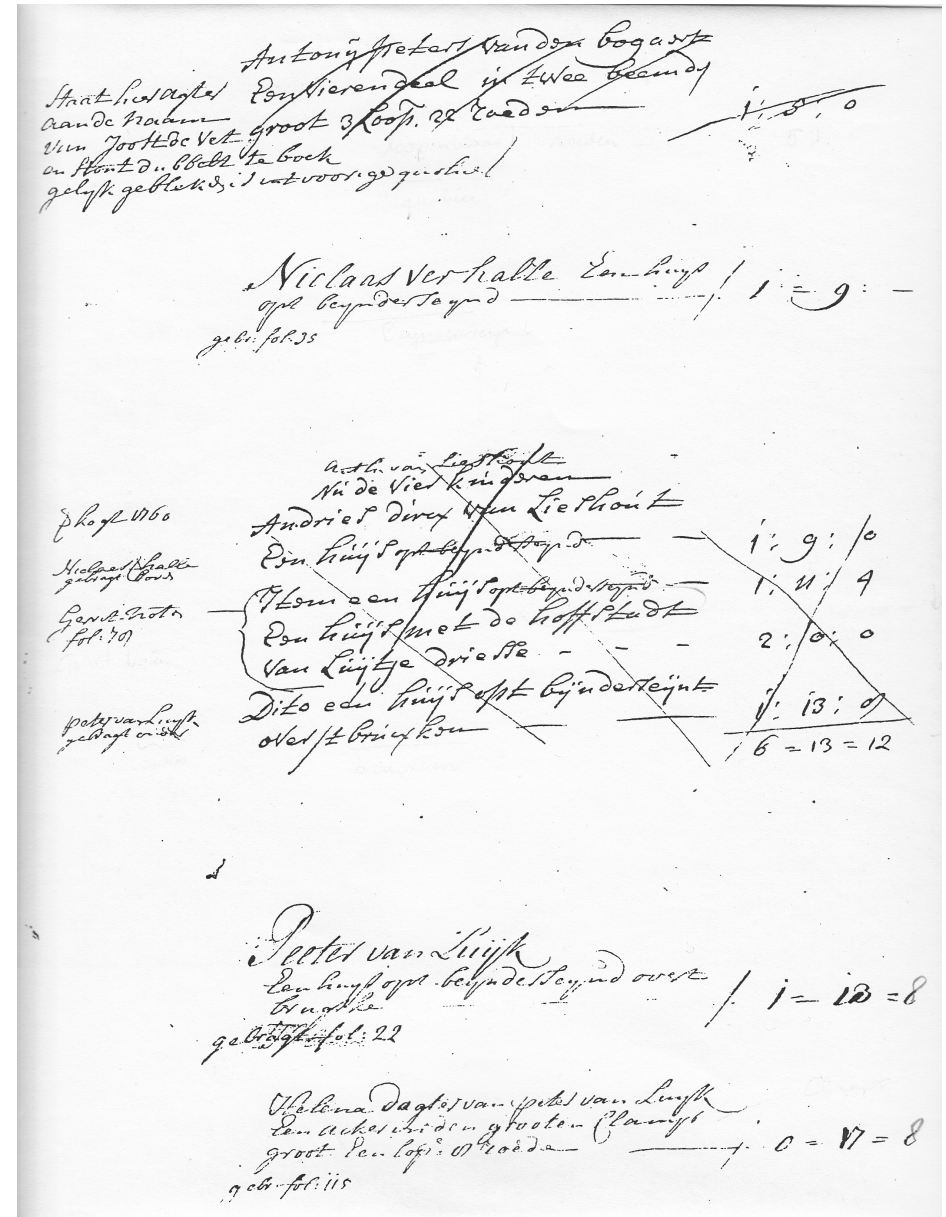
In verband met de aangebrachte veranderingen moeten een verpondingskohier meestal per post van onder naar boven gelezen worden. Hoe dat in zijn werk gaat wordt in de tekst geïllustreerd. Uit de tekst blijkt ook de beperking voor genealogisch onderzoek. In de oorspronkelijke posten wordt zowel de eigenaar als gebruiker aangegeven. Deze gegevens zijn daarom zeer bruikbaar. Bij veranderingen worden alleen de eigenaren opgegeven. Bovendien wordt slechts een keer een datum gegeven voor de overgang van het perceel. Ook worden geen namen van percelen genoemd.

Het hoofdgeld was oorspronkelijk een accijnsheffing op graan. Later werd deze accijns omgezet in een hoofdgeld, waarbij ervan uit werd gegaan dat per hoofd een bepaalde hoeveelheid graan verbruikt werd. Er werd gewerkt met drie klassen: vermogenden, onvermogenden en armlastigen. Vermogenden van zestien jaar en ouder betaalden het volledige hoofdgeld en onder de zestien de helft. Onvermogenden van zestien jaar en ouder betaalden de helft, onvermogenden onder de zestien een kaart. Armlastigen waren vrijgesteld en werden niet altijd opgenomen in de kohieren. Het hoofdgeld werd betaald per huishouden bestaande uit ouders, kinderen, inwonende familieleden, maar ook inwonend personeel. De hoofdgeldkohieren zijn een prachtige genealogische bron, omdat zij de namen van alle gezinsleden bevatten.

Bronnen:

- Oefentekst cursus paleografie Regionaal Historisch Centrum Eindhoven
- A. van der Veen en R. Wols (red.), Lezen in Brabantse bronnen. Begrippenapparaat bij Brabants oud-schift (Den Bosch 1999)
- J.G.M.Sanders (red.), Brabanders gezocht (Den Bosch 1995), blz. 152-153

Theo van Rooijen

post 1 (oorspronkelijke tekst): Antonij Peters van den Bogaert een vierendeel in twee beemden groot 3 loop[ensen] 22 roeden (1 ^e verandering) Staat hier agter aan de naam van Joost de Vet en stont dubbelt te boek gelijk gebleken is in 't vorige quohier	1: 5:0
Post 2 (oorspronkelijke tekst) Andries Dirx van Lieshout a. een huus op 't Beijnderseijnd .. b. item een huus op't Beijnderseijnd een huus met de hoffstadt van Luijtje Driesse c. dito een huis op 't Bijnderseijnt over 't Brucxken	1: 9:0 1:11:4 2: 0:0 <u>1:13:1</u> 6:13:12
(1e verandering) Nu de vier kinderen	
(2e verandering) Anth. van Lieshout	
(3e verandering) a. V[er]kocht 1760 Niclaes V[er]halle gebragt boven Niclaas V[er]halle' Een huus op 't Beijnderseijnd gebr[acht] fol[io] 35 b. Gerrit Noten fol[io] 78 c. Peeter van Luijk gebragt onder Peeter van Luijk Een huus op 't Beijnderseijnd over 't brugske gebragt fol[io]	1: 9:0 1:13:8
(4e verandering) Helena dogter van Peter van Luijk een acker in den grooten Clamp groot een lop[ens]° 8 roeden gebragt fol[io] 115	0:17:1

Mijn vrienden van de Behavioral Analysis Unit van de FBI hebben mij een aantekenboek gegeven waarin de verschillende profielen beschreven worden van de genealogen die ze bij hun onderzoeken zoal tegenkomen zijn. Hier geef ik een uittreksel van de "Cuantico papers" ... (Dit is waar de muziek moet klinken van de serie 'Criminal Minds'!...)

De erudiete genealoog

Dit type is meer aanwezig dan men zou denken. Sommigen zijn oud en hebben volgroeiende baarden. Je herkent ze omdat ze alles weten. Zelfs Latijn. Je komt ze tegen in alle archieven die je bezoekt, ongeacht het moment van de dag. Als ze je uitnodigen voor een kop koffie, wordt die koffie koud door hun onuitputtelijke verhalen vol anekdotes. Ze zijn meestal niet erg goed thuis in de nieuwe technologieën. Ze hebben altijd een schoudertas en nooit een rugzak.

De marxistische genealoog

Dit type verdedigt de klassenstrijd. Meestal hebben ze een universitaire opleiding in geschiedenis of politicologie. Ze hebben een onverzorgde baard en vaak een wilde haardos of een paardenstaart. Ze zijn consciëntieus en ordelijk in hun onderzoek. Iedere vondst bevestigt voor hen dat het volk altijd onderdrukt werd door de heersende klassen. Hoe verder terug in de tijd, hoe meer aanwijzingen daarvoor. Ze hebben een rugzak en zijn met de fiets.

De "Gollum" genealoog

Ook bekend als de 'Smeagol' genealoog, naar de tragische maar ook boosaardige figuur uit "In de Ban van de Ring" van Tolkien. Hun enige motto en drijfveer is hun genealogische "schat" goed te beschermen. Ze doen hun onderzoek in het geniep en zijn per definitie niet solidair. Je zal ze nooit betrappen op het delen van gegevens van hun voorouders. Op een internet forum kwam ik een van hen tegen. Zijn bericht was ongeveer als volgt: "Stuur me ALLES wat je hebt onderzocht over deze naam en als ik iets tegenkom waarvan ik denk dat het je zal interesseren, dan zal ik het je sturen." Als je hen hun asociaal gedrag verwijt, dan verdwijnen ze spoorloos. Niemand is ze ooit in een archief tegengekomen. Ze leven verborgen op internet.

De Dommel genealoog

Lijkt op de rivier de Dommel. Precies zo! Ze verschijnen en verdwijnen. Ze plaatsen op internet bijvoorbeeld een bericht dat ongeveer luidt: "Wie kan mij helpen met het vinden van familieleden van Franciscus Andreas Wilhelmus van der Zijden-De Wit". Als je ze antwoordt en jouw gegevens van de familie Van der Zijden-De Wit toestuurt, nadat je een paar dagen bezig bent geweest om een goed gedocumenteerde e-mail te maken, krijg je geen antwoord en geen bedankje. Ze blijven muisstil op het forum. Zes maanden of een jaar later zie je dan op een ander genealogisch forum het volgende bericht: "Dringend hulp gevraagd. Zoek familieleden van Franciscus Andreas Wilhelmus van der Zijden-De Wit".....

De pantoffel genealoog

Dit soort genealoog verlaat nooit zijn huis. Hij onderzoekt alles in kamerjas. Hij denkt dat alles op het internet te vinden is. Gewoonlijk komt hij met vragen zoals: "Kunt u mij de webpagina geven van de familie Aartsen?" of "Op welke site vind ik de volkstelling van 1861 van Lieshout?" Zijn favoriete slogan is "... en stuur het naar mijn privé mailadres".

De openhartige genealoog

Dit soort is jong, onschuldig en verbijsterd. Je raakt altijd sprakeloos van hun vragen; "Ik heb telefoonnummer, adres en e-mailadres van het archief van Den Bosch, maar ik weet de openingstijden niet. Weet iemand die?" Het toppunt is maar al te vaak "Hoe kan ik te weten komen waar mijn ouders geboren zijn?" Of laatst nog "Heeft iemand een Willem van Gerwen in Oirschot in zijn stamboom". Of net zo'n vraag: "Is er een Jan de Bruin geboren in de Kempen?"

De Diogenes genealoog

Deze verzamelen alles wat ze tegenkomen Volkstellingen, blogs, kranten, boeken, stambomen,... Het maakt niet uit in welke vorm: pdf-formaat, op papier of gesneden in brons. Ze verzamelen en verzamelen, want "wie weet wanneer het van pas komt", maar ze slagen er niet in om verder te komen met hun onderzoek dan hun eigen overgrootouders. Ze hebben meters mappen, rijen archiefkasten en stapels harde schijven van terabytes. Ze aarzelen geen seconde om hun enorme genealogische opslagplaats te delen.

De vals spelende genealoog

Zijn naam is Jan Vogels en hij heeft het gefikst om met succes de familie Vogels uit Leeuwarden de koppelen aan de familie Vogels uit Bergen op Zoom, ook al zitten er een paar eeuwen tussen. Het raakt hem weinig dat er geen documenten zijn die dat verband onderbouwen. "Als het Vogels zijn, dan zijn zij familie van mij" denkt hij tevreden. Hij bestrijdt elke wetenschappelijke methode met zijn favoriete motto "ik kook het en ik eet het op."

De folio genealoog

Hij zit vast in de twintigste eeuw. Hij gebruikt vellen papier en wantrouwt nieuwe technieken. "Waarom zou ik een computer willen als die later mijn gegevens kan kwijtraken?" is zijn redenatie. Aangezien hij nooit een paar keer F5- F5- F5 doet, oftewel vernieuwen, voor zijn manier van leven, komt er ooit een dag dat zijn voorouders moderner zijn dan hij. Ook dit type is sympathiek en vertederend.

De gadget genealoog

Dit is de tegenhanger van het vorige soort. Hij heeft zijn stamboom altijd bij de hand op zijn iPad, of zijn iPhone of Android telefoon, zijn PC of ultrabook, en andere nieuwe gadgets. Hij heeft alle genealogische software programma's die je op de markt kunt vinden, in het Engels, Nederlands of zelfs dode talen. Hij twittert en blogt en is moderator van een forum, beheerder van een website, redacteur van een digitaal magazine en webmaster van het universum. Hij heeft kinderen, een vriendin of vrouw, en loopt op

zaterdagmiddagen met de hond langs het oude kanaal.

Mocht u een van deze mensen op straat tegenkomen, wees dan niet bang, ze zijn onschadelijk. Er zijn er ook niet zo veel van, en je komt ze zelden in grote groepen tegen. Het zijn beste mensen. Genealogen zijn een uitstervend ras, dat we moeten koesteren. Deze ironische beschrijvingen kloppen niet voor de volle honderd procent en veel genealogen hebben kenmerken van meerdere van deze profielen. Mocht iemand zich herkend hebben in een van deze profielen, neem dat dan met humor.

Enrique Boix

(vrij vertaald uit het Spaans door Richard de Grood)

GENEALOGIE EN INTERNET

Op verzoek van de redactie van het mededelingenblad NGV heeft de auteur een schema opgesteld om beter gebruik te kunnen maken van de wereld van het internet in relatie tot genealogie en paleografie.

KENNISOPBOUW

Ik wil genealogische kennis opdoen;

waar kan ik wegwijs gemaakt worden in deze materie?

- www.cbg.nl
- www.ngv.nl
- <http://home.hccnet.nl/p.molema/links.htm>
- <http://genealogie.hcc.nl/>
- <http://www.hollebeek.nl/family/genned.html>
- <http://www.stamboomforum.nl/>
- <http://www.familiearchieven.nl/>

Maar daarnaast wil ik (ook) een genealogie – en/of paleografie cursus volgen

- Cursussen, ook online, bij: NGV, CBG, HCC, en bij (bijna) alle archieven
- online bij wazamar.nl en geneaknowhow.net
- www.stamboompagina.nu
- <http://genealogie.hcc.nl/drupal/genealogie/genealogie/genealogie-verklaard>
- <http://burckhardt.ic.uva.nl/paleografie/index.php>

Ik wil mij aansluiten bij een genealogieforum

- www.stamboomforum.nl/
- <http://groups.yahoo.com/group>
- <http://nl.geneanet.org/forum/>
- <http://genealogie.startpagina.nl/prikbord/>
- <http://www.seniorweb.nl/genealogie>

Ik wil mij aansluiten bij een senioren groep - sectie genealogie

- <http://mailgroep.seniorweb.nl/gen/>

Ik wil weten wat mijn achternaam of voornaam betekent

Naamkunde bij het Meertens Instituut *):

- <http://www.meertens.knaw.nl/cms/>
*) Bij voornoemde organisatie zijn diverse volkstellingen te raadplegen; ook voor andere gegevens: zoals maten en gewichten, volksverhalen, dialecten en etnologie.

Ik wil nagaan of mijn voorvader in militaire dienst is geweest en zo ja, waar?

Militie informatie te verkrijgen op:

- <http://www.gahetna.nl/vraagbaak/onderzoeksgids/overzicht-stamboeken-en-andere-bronnen-betreffende-militairen-1795-1950>
- <http://www.genver.nl/nl/5051.htm>
- <http://genealogie.hcc.nl/drupal/nieuws/overheidsarchieven/stamboeken-nederlandse-militairen-online>
- <http://www.milwiki.nl/milwiki>
- Rijks- en streekarchieven

Welke archieven zijn er in Nederland?

- www.archieven.nl
- <http://archieftartpagina.nl>
- www.archief.net
- <http://home.hccnet.nl/p.molema/archief.htm>

Ik wil meer weten over oud schrift of wel paleografie

- <http://www.geneaknowhow.net/genea/lokaal.htm>
- http://home.kpn.nl/otto.vervaart/inleiding_paleografie.htm
- www.paleografie.nl (in opbouw)

Is er een woordenboek voor oud-Nederlands, voor genealogie, voor Latijnse – en genealogische teksten?

Ja, er zijn diverse woordenboeken.

Op de site gtb.inl.nl kunt u simultaan zoeken in vijf woordenboeken:

- Oudnederlands Woordenboek (ONW) 500-1200
- Vroegmiddelnederlands Woordenboek (VMNW) 1200-1300
- Middelnederlandsch Woordenboek (MNW) 1250-1550
- Woordenboek der Nederlandsche Taal (WNT) 1500-1976
- Woordenboek der Friese Taal (WFT) 1800-1975

Samen beschrijven ze de Nederlandse woordenschat van ca. 500 tot 1976, en de Friese woordenschat van 1800 tot 1975. Voor alle taalgebruikers, van taalwetenschappers tot kruiswoordpuzzelaars, is deze woordenboekapplicatie een bron van kennis én plezier. Fascinerend!

Latijn:

- <http://tonput.home.xs4all.nl/latijn/latijnca.html>

U moet dan u te vertalen woord intoetsen in de zoekbalk die ontstaat wanneer u CTRL-F intoetst.

Genealogische begrippen:

- <http://home.planet.nl/~dumon002/woordenboek/alfa.html>

Is er een betere methode voor zoeken op het Internet dan het standaard, wat 'iedereen' doet?

De bekendste zoekmachines, zoals Google, Vindex, Altavista, Ilse en Yahoo, hebben diverse zoekfuncties

- Wat men niet gebruikt zijn wildcards, zoals [*] en [?]
- Men negeert ook [http] en [com]
- De zoekopdrachten zijn niet hoofdlettergevoelig, ook niet voor accenten en leestekens
- Zoeken met zinsdelen door middel van “(dubbele aanhalingstekens)”
- Zoeken met punten tussen de woorden geeft hetzelfde resultaat als de aanhalingstekens
- Maak gebruik van [+] en [-] met stopwoorden-combinatie
- Met de operator "OR" worden alle resultaten weergegeven die één of meer van de zoekwoorden bevatten, zoals [“wettelijk” OR “kerkelijk”]
- Zoek met [link]:<adres> bijv. “link:www.ngv.nl”, er wordt dan gezocht naar sites die naar NGV linken

De zogenaamde vierkante haken [] doen niet mee met de invulling van de tekens of woorden.

PRIMAIRE BRONNEN EN PORTALEN

Wat zijn goede informatieve genealogie-portals?

- <http://genealogie.boogolinks.nl>
- <http://genealogie.startpagina.nl>
- <http://genealogie.startkabel.nl>
- <http://genealogie.uwstart.nl>
- <http://genealogie.beginthier.nl>
- <http://stamboompagina.jouwpagina.nl>
- www.stamboomsurfpagina.nl

Waar kan ik gegevens vinden van de Burgerlijke Stand, het bevolkingsregister; en andere primaire bronnen vóór 1811, zoals D(oop), T(rouw) en B(egraafboeken)?

- In het nationaal archief
- In de rijksarchieven (in de hoofdsteden van de provincies)
- In de stads- en gemeentearchieven
- In de regionale - en streekarchieven
- Bij www.cbg.nl
- www.geneaknowhow.net

Waar kan ik op het Internet originele en/of tekstuele gegevens vinden van de Burgerlijke Stand en andere primaire bronnen?

- www.nationaalarchief.nl/
- www.genver.nl (originele kopieën)
- www.wiewaswie.nl
- www.digitalestamboom.nl
- www.geneaknowhow.net
- http://www.stamboomforum.nl/subfora/209/2/32122/0/alle_districtsklappers_direct_doorklikken_naar_de_scans

SECUNDAIRE BRONNEN

Waar kan ik voor 'genealogie in de breedte' terecht?

- www.kb.nl
- <http://kranten-historisch.startpagina.nl/> ; (voorbeeld)
- www.watwaswaar.nl
- www.begraafplaatsenonline.nl
- www.graftombe.nl
- www.onserfgoed.com
- www.erfgoed.info

HULPMIDDELEN

Topografie

- <http://www.atlas1868.nl/>
- <http://www.plaatsengids.nl/>
- <http://www.datnarrenschip.nl/>

Reproduceren van foto's:

- <http://www.photodrome.nl/forum/viewtopic.php?f=9&t=9031>

Welke sites schrijven 'over vroeger' ?

Hele goede sites 'over vroeger'

- www.geldersachief.nl
- <http://www.drentsarchief.nl/zoektips/genealogische-gids/dagelijks-leven>
- <http://www.verhalenvanvroeger.nl/>

Buitenland

- <http://genealogie-buitenland.startpagina.nl/>
- www.cyndislist.com
- www.myheritage.nl/genealogie
- <http://www.familiegeschiedenis.be/>
- <http://www.familiekunde-vlaanderen.be/>
- <http://www.wgod.nl>

- <http://www.ellisland.org/>
- <http://www.1901censusonline.com/>

HET VASTLEGGEN VAN DE GENEALOGISCHE GEGEVENS

- Genealogieprogramma's voor MS-Windows: Aldfaer, GensDataPro, HaZa 21, HaZa-Data, PRO-GEN, Brothers Keeper, Legacy, Oedipus, Stam, PAF en Geneaal, etc.
- Genealogieprogramma's voor Apple: Reunion, MacStamboom (MacFamilyTree)
- Overzicht genealogieprogramma's: <http://genealogie.hcc.nl/informatiealgemeen/programmamatrix2012.pdf>

Als ik gekozen heb voor een bepaald genealogisch programma, zijn daar dan ook cursussen van?

Genealogieprogramma-cursussen zijn er van:

GensDataPro, HaZa 21, HaZa-Data, PRO-GEN, Reunion en wellicht meer.

GEGEVENS VERFRAAIEN

Zijn er websites met (hulp)middelen om mijn familieoverzicht te verfrazieren?

- www.beeldbank-nh.nl
- www.gahetna.nl/tijdbalk.html
- www.kb.nl
- www.historischhuis.nl
- www.flickr.com
- www.geschiedenis.pagina.nl

Zelf publiceren (1)

- Genealogie-on-line
- www.stamboom.nl
- Stamboom Nederland
- Stamboom van NGV
- Uw stamboom online
- Mijn Genea
- Stamboom HCC
- Mijn voorouders
- The Next Generation
- Geneanet

Zelf publiceren (2)

- Een boek
- CD / DVD / Blue ray
- Presentatie (Power point, Prezi)
- Website zelf maken (bijv. met: TNG, Dreamweaver, Joomla, Wordpress, Drupal, etc.
- Lokaal op de PC (browser) met de HTML-uitvoer van uw genealogieprogramma

EN DAN NIET TE VERGETEN DE SITE VAN DE HCC: <http://genealogie.hcc.nl/drupal/>

Wat u hierboven niet kunt vinden, zult u zeker op dit adres vinden.

En op dit moment bijgewerkt tot 14 maart 2013.

MOCHT U NOG VRAGEN, OPMERKINGEN EN AANVULLINGEN HEBBEN:

DE REDACTIE & l.van.kesse19@kpnplanet.nl **HOUDEN ZICH AANBEVOLEN.**

Leonard van Kessel, secretaris HCC!genealogie

HET WETEN WAARD

Deze rubriek is bedoeld om webadressen, boeken en andere publicatievormen, maar ook archiefnieuws (op)nieuw onder de aandacht van onze lezers te brengen. Mogelijk bekend voor sommigen, maar onbekend bij anderen. Als u zelf een interessante publicatie tegenkomt en u wilt anderen daar in laten delen: reageer dan naar Marc Fieret , e-mail: mjc.fieret@home.nl

Voor gegevens over militair personeel, geboren na 1908, kunt u zich wenden tot:

Ministerie van Defensie,
Afdeling Semi-Statistische Archiefdiensten
Defensie archieven-, registratie- en informatiecentrum
Bureau Registratie en Informatie Ontslagen personeel
Postbus 7000
6460 NC Kerkrade

Dat is bijna een hele envelop vol aan adressering, maar ik mocht zelf ervaren dat de reactie vervolgens verre van ambtelijk was. Binnen één week ontving ik de gevraagde informatie over mijn vader die in 1909 geboren was: zijn volledige staat van dienst met een originele pasfoto. Let er wel op dat u bij de aanvraag de volledige naam met voornamen en geboortedatum van de door u bedoelde persoon vermeldt en een kopie van uw eigen identiteitsbewijs meestuurt.

Overgenomen uit Threatant, auteur Marc Fieret

ANDRIES HENRICK VAN GEFFEN

Andries Henrick *van Giffen* komt voor op de lijsten van ingekomen personen in de heerlijkheid Oirschot rond 1700. Hij vestigt zich vanuit Moergestel met zijn gezin op Spoordonk.

I. Andries Henrick van Geffen (*alias* van Gilse), zn. van Henrick Adriaen van Geffen en Cathalijn Joost Vos, ged. te Moergestel op 21 januari 1663, begr. te Oirschot op 20 september 1742, tr. voor de pastoor te Hilvarenbeek op 5 mei 1687 met Anneke Niclaes van Diessen, begr. te Hilvarenbeek op 7 februari 1691. Andries hertrouwt te Oirschot op 15 december 1696 met Jenneke Denis van de Velde, dr. van Denis Jacob van de Velde en Jenneke Jan Joorden Snellaerts, ged. te Oirschot op 28 oktober 1650. Jenneke is de weduwe van Jan Aert van Nunen. Zij hebben uit hun eerste huwelijk ieder twee kinderen, en sluiten daarom op 15 december 1696 voor de schepenen een huwelijksakkoord ^[1]. *Geconditioneert ende ondersproken* wordt dat Andries in het huishouden van Jenneke zal inbrengen *allen den waesdom van sijne erffgoederen, mitsgaders meubilen, geldt en andere effecten*. Door de boedelmenging wordt Andries een rijke boer: hij bezit 7 koeien en 2 paarden ^[2].

In 1699 huurt Andries *Cattenberghse hoeve* gelegen aan Geeneind onder Spoordonk van Philip de Cort, president-schepenen van Oirschot en halfheer van Hilvarenbeek ^[3]. *Andries van Giffen/ Jenneke de vrouw/ Jenneke en Berbel de meijten/ Daendel en Gijbert de knechts B/ Henr. Claes en Dirck de kinder o* wonen in 1706 onder Spoordonk. Dirck is de zoon van Jenneke uit haar eerste huwelijk met Jan van Nunen. In 1738 woont hij op Spoordonk nummer 4 ^[4].

Uit het eerste huwelijk:

1. Henrick Andries van Geffen, ged. te Hilvarenbeek op 26 juni 1687, ovl. te Oirschot op 14 augustus 1753, volgt II.
2. Niclaes Andries van Geffen, ged. te Moergestel op 12 maart 1689, begr. op 23 december 1721 te Oirschot. Op een zondag *sijnde naerkerremisse* van het jaar 1718 raakt Niclaes betrokken bij een ruzie in het huis van Petronella wed. wijlen Cornelis Venninx, te Middelbeers. Bij de vechtpartij is een *seecker persoon of jonghman van Zeelst (...)* doot gebleven. Daniel Steven Goijaerts, de dienstknecht van de weduwe Venninx, verklaart voor notaris van Audenhoven dat Niclaes *als de woorden en questien waren beginnende, bij hem attesant was staende inde keuke, onder de schouwe, ende tegens hebm seggende (...): "tis wonder dat sij daer soo liggen en brodden of bruijen, maer ick moeijets mij niet."* Ook Dirck Joorden van de Velde bevestigt dat hij *op den wegh sinde om oock naerden huijse van de voorn. Wed. Venninx te gaen, ende dat den Requirant (Niclaes) hem eenige stappen buijten den huise was tegen comende, seggende datteer rusie ende vechterije was*. Daarop gaan Niclaes en Dirck naar het huis van Margriet Lowies Lodewijx, waar ze de hele tijd gebleven zijn. Beide attestanten benadrukken dat Niclaes *met de vechterije of andersints niet heeft te doen gehadt*. Daniel en Dirck herhalen hun verklaring op 3 augustus 1718 voor de schepenen van Oirschot ^[5]

II. Henrick Andries van Geffen, ged. te Hilvarenbeek op 26 juni 1687, ovl. te Oirschot op 14 augustus 1753, tr. voor de schepenen van Oirschot op 20 januari 1726 met Hendrien Dirck Schraets, dr. van Dirck Jan Schraets en Adriaantje Rutger van Delft, ged. te Best op 6 april 1689, begr. te Oirschot op 23 mei 1749, weduwe van Jan Aert van Gestel. Henrick woont bij zijn vader op Spooronk nummer 4. Op 8 februari 1751 krijgt de *hoogh welgeb. Vrouwe Maria Anselmina Baronesse de Draeck*, douairière van de heer Ernest Michiel Baron de Mombeeck, heer van Habrouck, Terlamen etc. aan Hendrick Andriessen van Geffen en de kinderen van Eijmbert Hoppenbrouwers een bedrag van 290 gulden ter lossing van een erfrente van veertien gulden per jaar uit onroerende goederen in Oirschot die hun eigendom zijn [6]. Henrick verkeert wel meer in hoge kringen: van de baron van Glasenap koopt hij een hoeve onder Spooronk met bijbehorende gronden [7].

In 1752 wordt Hendrk van Geffen voor de schepenen gedaagd door Fancis Jans de Croon den jongen, mr. timmerman, *weegens gedane arbeids loon als timmerman aen sijns gedaegdens hujs* [8]. Het gaat om een bedrag van 24 gulden, en de zitting is op 13 december 1752.

Uit dit huwelijk:

1 Anneke Henrick van Geffen, ged. te Oirschot op 9 oktober 1730, heeft een onwettig kind uit een relatie met Peter van Bommel. Zij tr. voor de schepenen van Oirschot op 6 december 1750 met Jan Dirck van Nunen, zn. van Dirck Jan van Nunen en Jenneke Dielis van Berendonk, ged. te Oirschot op 14 november 1721, begr. te Oirschot op 31 oktober 1791. Jan is de kleinzoon van Jenneke van de Velde, de tweede vrouw van Anneke's grootvader Andries.

“Boerenovertrek”:
tot in de twintigste eeuw werd op het platteland zo verhuisd.

Noten

[1] R Oirschot 2424 f. 186. [2] OAA Oirschot 1411. [3] N Oirschot 224 f. 103; J. van Gils, De Oirschotse periode van de familie de Cort, halfheren van Hilvarenbeek, Campinia XIII (1973) pag. 201 (de schrijver leest: Andries van Gissen). [4] OAA Oirschot 1314. [5] R Oirschot 2464 f. 121v. [6] R Oirschot 2471 f. 96. [7] R Oirschot 2471 f. 139 [8] R Oirschot 1999

LIEVER EEN APPELWIJF

Bijzondere bronnen: het vredegerecht

Ten tijde van de Republiek der Verenigde Nederlanden werd in de dorpen en steden van Kempen- en Peelland voornamelijk recht gesproken door de schepenenbanken. In de Franse tijd werd de rechtelijke macht echter gereorganiseerd. Na aansluiting bij het Franse keizerrijk in 1811 werd het vredegerecht geïntroduceerd. Het vredegerecht was gevestigd in de hoofdplaats van elk kanton, en bestond uit één vrederechter, twee plaatsvervangers en een griffier. De vrederechter hoefde geen jurist te zijn. Hij sprak recht *naar billijkheid*. In civiele zaken was hij wat wij tegenwoordig *mediator* noemen: om een civiele zaak aan te spannen bij de Rechtbank van Eerste Aanleg moesten partijen eerst proberen de zaak te schikken met behulp van de vrederechter. Daarnaast sprak hij recht in persoonlijke vorderingen onder de 100 francs, en bijvoorbeeld bij schade aan gewassen en arbeidsovereenkomsten. In strafrechtelijke zaken sprak hij recht over overtredingen met een maximum straf van vijf dagen hechtenis of een geldboete van 15 francs. Hij had ook nog een aantal buitengerechtelijke taken, die vooral betrekking hadden om familierecht. Het vredegerecht werd in 1838 in Nederland afgeschaft. In het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) zijn onder andere de archieven van de vredegerechten van Asten, Eindhoven, Gemert, Helmond, Sint-Oedenrode en Oirschot te raadplegen.

Een van de strafrechtelijke zaken waarover de vrederechter oordeelde was het delict belediging. Op de zitting van 12 mei 1834 behandelt Johan Söhngen, *tweede suppliant vrederechter* van het kanton Oirschot de zaak tegen Hendrika van de Sande. Haar worden mondelinge beledigingen tegen Maria, dochter van Nicolaus van de Sande, ten laste gelegd. Tijdens de terechtzitting verhoort de vrederechter Maria van de Sande, oud 26 jaren, Jan van Haaren, kuiper, en Goverdina van Spaandonk, dienstmeid. Het blijkt dat Hendrika van de Sande op 17 april 1834 een bezoek heeft gebracht aan het slachtoffer en haar ouders om een schuld te voldoen. Bij die gelegenheid heeft Hendrika *zich niet ontzien* Maria, de dochter des huizes, in tegenwoordigheid van anderen te beledigen. Zo zegt ze onder andere *dat zij een slegt mijsje was, die onechte kinderen, zelfs reeds groote in Braband had loopen*. Een zus komt voor Maria op en zegt tegen Hendrika: *Gij scheldt en raast als een appelwif*. Daarop zegt Hendrika: *Ik ben liever een appelwif als eene dochter of mijsje van een Doortje van der Heijden*. Daarna beledigt ze ook nog de moeder van Maria, door te zeggen dat *de moeder een slegte vrouw was, die er zich alleen op toelegde menschen te bedriegen en af te zetten, om daar voor horologies gouden kettingen en andere mooie goederen voor hare kinderen te kopen*. Deze en meer andere beledigende en lasterlijke uitdrukkingen worden geuit in het bijzijn van de andere getuigen. Maria van de Sande verklaart voor de rechter: *Daar niet alleen het belang van hare ouders maar ook het hare door de aanranding van haren goeden naam en reputatie vorderen zulke beledigingen niet ongemerkt te laten voorbij gaan, zoo heeft zij zich verplicht gevonden de regtelijke magt ten dezen in te roepen op dat de valsche beschuldigers en lasteraars mogen worden gestraft overeenkomst de wet*. De vrederechter veroordeelt Hendrika tot een boete van 5 franken, en de kosten van het proces.

Vredegerecht Oirschot (BHIC inv.nr. 24, nr. 1532 Processtukken strafzaken, nr. 69)

WIE HERKENT IEMAND OP DEZE FOTO?

Deze foto vond ik in de fotocollectie van mijn inmiddels overleden ouders Cornelis van Gennip (geboren in Heeze in 1920) en Christien Franken (geboren in Eindhoven in 1921). Mijn ouders hebben altijd in Eindhoven gewoond. Ik heb inmiddels alle nog levende ooms en tantes gevraagd, maar niemand weet wie erop staan en er moet toch een link met mijn ouders zijn.

Wie herkent iemand op deze foto en weet de naam van die persoon/personen?
Ik hoor het heel graag: yvg@hotmail.nl of 06 -13472863.

Yvonne van Gennip

VOORAANKONDIGING: 2E KWARTIERSTATENBOEK

In aflevering 3 van jaargang 18 (september 2010) verscheen de eerste aankondiging van het 2e kwartierstatenboek van de afdeling Kempen- en Peelland. Het 1ste kwartierstatenboek dateert alweer van het vorige millennium (1999) en de redactie van dit blad vond het tijd voor een tweede editie. Leden werden opgeroepen om kwartierstaten in te sturen. Na een wat aarzelend begin werd er massaal gereageerd, en dat betekent dat op dit moment meer dan honderd kwartierstaten klaarliggen om te worden gepubliceerd. Ter vergelijking: de eerste editie telde ongeveer 80 kwartierstaten. Uiteraard zal het boek voorzien worden van allerlei handige indexen: op familienaam, geboorte- en huwelijksplaats en beroep.

Een oud Brabants spreekwoord zegt: Goed werk heeft tijd nodig (op z'n Bosch: 't duurt ekkes maor dan hedde ok wa!). Op dit moment wordt het productieproces voorbereid. Het kloeke boek gaat € 15 kosten (bij voorintekening: € 12,50). Het boek zal in september worden gepresenteerd. In de volgende aflevering van ons blad ontvangt u bericht hoe u het boek kunt bestellen. Kunt u niet wachten? Stuur dan alvast een mailtje naar de redactie (h.unij@hcc.net), dan bent u er als eerste bij.

Henk Unij

LEDEN STELLEN ZICH VOOR

J.C.M. van Berkel uit Veldhoven hvberkel54@gmail.com 040-2544320
De heer Van Berkel is 58 jaar en van beroep raadsgriffier. Hij is pas een half jaar bezig met genealogie en is op zoek naar de families Van Berkel, Van Roosmalen, Van Driessen en Driessen. Zijn gegevens haalt hij voornamelijk uit een persoonlijk dossier en van internet. Hij zoekt nu nog zoveel mogelijk personen om later deze gegevens in bv. een parenteel te kunnen presenteren. Voor het verwerken van al deze informatie maakt dhr. Van Berkel gebruik van het programma Aldfaer. Vooralsnog heeft hij nog geen mogelijkheid om de afdelingsavonden te bezoeken, maar wil dat in de toekomst zeker gaan doen. De heer Van Berkel verwacht van zijn lidmaatschap inspirerende voorbeelden en vooral veel tips. Andere hobby's van hem zijn tennissen, fietsen en wandelen.

M.W.J. van Spreeuwel uit Eindhoven m.spreeuwel1@kpnplanet.nl 040-2816167
Rien van Spreeuwel is 65 jaar en docent van beroep. Twintig jaar geleden heeft hij al eens kwartierstaten van zijn ouders gemaakt, maar daarna heeft hij niets meer aan genealogie gedaan. Hij wil nu een herstart maken. In het verleden heeft hij archieven bezocht; nu verwacht hij dat veel gegevens via internet te benaderen zijn. Toch zal het wenselijk blijven om deze internet gegevens te verifiëren met de echte documenten uit het archief. De kwartierstaten uit het verleden zijn basis voor verder onderzoek. Rien maakte vroeger gebruik van het programma Hazadata; voor nu heeft hij nog geen keuze gemaakt. Onze afdelingsavonden worden door hem bezocht en daar hoopt hij met zijn nieuwe contacten, meer en handige informatie te krijgen over het zoeken op internet. (bronnen worden in o.a. dit mededelingenblad gepubliceerd, Red.)
Andere hobby's van Rien zijn wandelen en werken in de natuur.

Mevr. A. van Straalen uit Best astrid.van.straalen@hotmail.com 0499-871964
Astrid is maatschappelijk dienstverlener. Zij is nog niet begonnen met genealogie maar wel al jaren geïnteresseerd. De familie waarnaar zij opzoek is, hoe kan het anders, Van Straalen (Van Straelen). Hoe te beginnen is nu de vraag. Wij hebben haar in contact gebracht met een van onze bestuursleden om een goede start mogelijk te maken. Als Astrid echt begonnen is, willen graag bij haar terug komen om haar verhaal te horen.
Hobby's van Astrid zijn ook, lezen, koken en handwerken.

Ger Kleinbergen

VOOR U GELEZEN:

Afdelingsbladen:

Amersfoort en Omstreken, april 2013.

- Jacob van Campen, Heer van Randenbroek, door Nette Sjamaar.

Amstelland, mei 2013.

- Stamreeks Beukman, door Theo Emke.

GeneVer, afd. Zuid-Limburg, februari 2013.

- Heiligdom Sint-Gerlach; een klooster gesticht in 1201.
Kroniek Houthem-Sint Gerlach.

Gens Propria, afd. Kennemerland, februari 2013.

- Kwartierstaat van Albert Gerard van der Steur,
Riechman, Oudshoorn, Voorsluis.

Gepermeteerd, afd. Den Bosch en Tilburg, april 2013.

- Brabantse militairen in de provincie Utrecht, door Anja Beekmans.
- Cornelis van Opstal 1679–1731, door Pieter van de Sanden.

Hollands Noorderkwartier, maart 2013.

- Akte van bekendheid van Aafje Cardinaal, door Emmy Reijngoud.

Koggenland, 2013-1

- Vijf Hoornse generaties Van Hoolwerff (I), door Fred Hoek.
- Kwartierstaat Erik Johan Appel, *Alkmaar 1-11-1972.

Kwartier van Nijmegen, 2013-1.

- Kwartierstaat van Albert Andries Jacobus Elbertse, Peek, Ten Velde, Wisseling.

Stichtse Heraut, februari 2013.

- Kwartierstaat van Erik van Beek, Van Mourik, Tieland, Vermij.

Threant, 2013-2.

- Genealogie van Hermen Derksen (V), door G. Dijkstra-Bos.
- Genealogie van Pieter Jans Winter (fragment), door Egbert Buning.

Wij van Zeeland, april 2013.

- De Admiraliteit in Zeeland 3 (slot), door Ad Berends.
- Op zoek naar een hofstede..... en gevonden (I), door Paul Harthoorn.
- Notaris Jacob Weststrate, door Piet Weststrate e.a. interessante artikelen.

Zaanstreek-Waterland, maart 2013.

- Cornelis Jansz Beth, koopman te Landsmeer en Amsterdam, door Ruud G. Louw.
- Zijn nageslacht Muijen, Van der Laan, Hoola van Nooten (2)

11 en 30, afdeling Friesland, april 2013.

- Genealogie van Gelke Foekes van der Wal, door J.F. van der Wal.
- Een diefstal uit armoede, door Anton Musquetier.

Heemkundekringen:

Aarle Rixtel, 'het hagelkruis', 2013-1.

- De Doncken en het Tempeliersklooster, door Henk van Beek.

- Aarle-Rixterl en het oud-rechterlijk archief van Gemert, door Simon van Wetten.
- Voer voor genealogen, door Jacqueline Barten Schakenraad.
Een ongeoorloofde verbintenis.

- Schenkenschanz, door Louis Barten

Beek en Donk, 'd'n Tenuzzik', 2013-1.

- Sint Leonardus opnieuw middelpunt van meningsverschillen, door Martin Philipsen.
- Stadhoudersdag, door Martin Philipsen.
- Gimmerse Gerechtigheid, Simon van Wetten.

De Acht Zaligheden, 'De Rosdoek', maart 2013.

- Archeologisch onderzoek Oogenlust te Eersel, door Studiegroep Archeologie.
- Het kasteelke van Hapert in de greep van de dode hand, door Bart Beex.

Deurne, 'D'n Uytbeyndel', Voorjaar 2013.

- Cornelis de Loijer, zestig jaar dorpsdokter te Deurne, A. Vissers & H. Van den Broek.
- Aaltje Noordewier, de laatste tien jaar, door Bert Beulens.
- Het raadslid Ouwering (5), door Pieter Koolen.

Lieshout-Mariahout, 't Hof van Liessent, 'd'n Effer', maart 2013.

- Kwartierstaat van Frans Maas, door Henny Bevers – Van den Baar.

Nuenen, 'De Driehornickels', april 2013.

- Soeterbeek; Deel 1: Van klooster tot landgoed, door Ger van Erkel.

Oost-, West-, en Middelbeers, 'De Berse', 2013-1

- De familie Jacobs/Deenen te Oostelbeers (4).
- Familie Van de Laak, door Wies Kolsters.

Sint-Oedenrode, 'Heemschild', lente 2013.

- Jeugdherinneringen 1930–1940, door Willie Damen-Van de Mosselaer.

Son en Breugel, 'Heem', 2013-1

- Het kerkplein van Son, ook voor de Romeinen een heilige plaats?, door Bart van Gils.
- Son-en-Breugelse zusters van Schijndel, door Joop Dijsselbloem-Visser.
- 1810. De schuurkerk op de heuvel aan de (katholieke) eredienst onttrokken,
door Henk Hutten.

Thorn, 'De Kroetwès', februari 2013.

- Een raadsel vrijwel opgelost, door Thieu Wieërs.
 - Onduidelijkheden bij genealogisch onderzoek.
- Cornelis van Randenraedt, Stadthelder ende Raedt van Thorn, door Mart Graef.
- Neeroeteren in de Aartsdiakonale visitaties van het Dekenaat Maaseik (1646–1726),
door J. Grauwels, rijksarchivaris te Hasselt.
Eerder verschenen in het tijdschrift Het Oude Land van Loon.
- Franse belastingen in Thorn (en alle overige bezette gebieden), door Tony Joosen.

Deze tijdschriften en nog vele andere, zijn ter inzage / te leen.

Dhr. Hans Schippers zal u hierover graag informeren.

Ger Kleinbergen

BIBLIOTHEEK: AANWINSTEN BOEKEN

De last van veel geluk

Auteur: A.Th. van Deursen

Cat.nr: 11-DSN2

Het uitzonderlijke verhaal dat in dit boek wordt verteld begint in 1555 en eindigt in 1702, als de bloeitijd van de Nederlandse Republiek voorbij is.

In deze periode hebben zich vooral de gebeurtenissen afgespeeld die lange tijd tot de vaste vaderlandse overlevering behoorden, maar tegenwoordig in het onderwijs nog maar weinig aandacht krijgen. En daardoor dreigt een wezenlijk element in onze cultuur verloren te gaan, want het verhaal van de opstand tegen de Spanjaarden, de onafhankelijkheid van Nederland en de ongekende bloeiperiode tijdens de Gouden Eeuw geven ons alle redenen trots te zijn op ons verleden. Dit glorieuze tijdvak wordt door de schrijver op een superieure manier tot leven geroepen. Op ingetogen maar gepassioneerde wijze weet hij als geen ander de lezer mee te trekken in het fascinerende verhaal van deze unieke periode uit onze geschiedenis.

Uitgave 2013 - 383 bladzijden

Het Gemerts Schepenprotocol 1473 - 1810

Auteur: Simon van Wetten

Cat.nr: 14-WTN2

De schrijver verhaalt dat hij bij het beschrijven van dit schepenprotocol het volle leven in de late middeleeuwen tot en met de Franse Tijd van Gemert en omstreken voorbij zag komen. Immers, het woord 'schepenprotocol' slaat terug op de notities van de schepenen, de dorps- en stadsbestuurders. Zij waren de rechters, notarissen en gemeentebestuurders tegelijk. In die drie hoedanigheden komen vrijwel alle aspecten van het leven aan bod.

Van het gekijf om een erfenis tot en met een verzoeningsakte na een moord. Van de ruzie over de leeftijd van een aangekocht paard tot en met de regeling aangaande de erfscheiding tussen twee burens en hun percelen in de 'Pantelaer'. Van de beslissing om de 'Straet' te bestraten tot en met de aankoop van het protestantse kerkje in het Binderseind. Bijna dertigduizend in de oude Gemertse boeken doen mededelingen over dit soort zaken.

Ruim tachtigduizend mensen worden zo aan hun kraag uit de nevelen der geschiedenis getrokken en voor het voetlicht van het anno-nu-podium geplaatst.

Uitgave 2006 - 65 bladzijden

Brabantse heraldiek in historisch perspectief

Auteur: A.H. Hoeben

Cat.nr: 41-HBN2

Dit boek is speciaal gewijd aan de ontwikkeling van de heraldiek in Noord-Brabant, uiteraard met aandacht voor gegevens die betrekking hebben op het oude hertogdom Brabant. De algemene handboeken kunnen, om begrijpelijke redenen, geen specifieke regionale bijzonderheden behandelen en een speciaal boekwerk leek daarom op zijn plaats. Het boek is bedoeld een eerste overzicht te geven van de belangrijkste (Noord-)Brabantse aspecten in de heraldiek en de beschikbare bronnen en literatuur. Er wordt o.a. aandacht

besteed aan het al of niet bestaan van een relatie tussen de wapens van leenheer en leenmannen, alsook het verband dat volgens vele auteurs bestaat tussen het wapen van de vorst of lokale heer en functionarissen, schouten, schepenen en andere. Verder wordt ingegaan op de bestaande praktijk met betrekking tot het breken van wapens, waarbij de heersende meningen geplaatst worden tegenover de feiten die uit zegels en wapens van Noord-Brabantse geslachten naar voren komen.

Ook streekwapens, sprekende wapens en de invloed van vorsten en herauten komen aan de orde.

Uitgave 1991 - 127 bladzijden

Co van het Groenewoud

ONZE VRAAG:

Moederslijnen, Parentelen, Stamreeksen en Schakels

Ons Mededelingenblad publiceert graag moederslijnen, parentelen, stamreeksen en schakels. Onder een schakel verstaan wij in het algemeen de afstammingslijnen van 2 onzer leden van een gemeenschappelijke voorouder. Het is mogelijk om uw digitale foto's hierbij te plaatsen. Lukt u dat niet, dan kunt u de foto's opsturen zodat wij ze kunnen scannen. De foto's komen uiteraard retour.

Alle kopij toezenden naar en nadere inlichtingen bij **Henk Unij**.

Genealogische gegevens op de website

Vanuit heel de wereld wordt onze afd. website <http://kempenenpeelland.ngv.nl> bezocht. Daarvoor stellen wij genealogische gegevens ter beschikking. Althans: dat is de bedoeling. Elke maand komen er nieuwe. Dat kunnen ook de uwe zijn, als u die ter beschikking stelt, bij voorkeur uit deze omgeving.

Toesturen aan en inlichtingen bij **Henriëtte Hardeman – Emans**

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER INZENDEN

VOOR 1 Augustus

Tevens bestaat de mogelijkheid om uw advertentie te plaatsen

Voor informatie neemt u contact op met de redactie

e-mailadres: h.unij@hccnet.nl

postadres: Taunus 1 5706 PC Helmond